

Opinia do ustawy z dnia 23 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych
(druk senacki nr 767)

Wyrokiem (sygn. K 12/03), wydanym po rozpoznaniu wniosku Krajowej Rady Sądownictwa, Trybunał Konstytucyjny orzekł niezgodność art. 27 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w części, w jakiej upoważnia Ministra Sprawiedliwości, mimo negatywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa, do odwołania prezesa sądu w toku kadencji, gdy dalsze pełnienie jego funkcji z innych powodów niż niewywiązywanie się z obowiązków służbowych nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości, z art. 10 i art. 173 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyeliminowanie tego przepisu z systemu prawnego (w części wynikającej z sentencji wyroku) nastąpi z dniem 31 sierpnia 2004 r. Wydanie tego rozstrzygnięcia przez Trybunał jest uzasadnieniem uchwalonej przez Sejm w oparciu o projekt rządowej nowelizacji.

Przepis w części uznanej za niezgodną z Konstytucją dotyczy możliwości odwołania prezesa sądu z jego funkcji przez Ministra Sprawiedliwości, gdy dalsze pełnienie przez prezesa funkcji z innych powodów niż rażące niewywiązywanie się z obowiązków służbowych nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości. Trybunał uznał, że niezgodne z Konstytucją jest upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do odwołania z wyżej wymienionej przyczyny, mimo negatywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Uzasadniając swoje stanowisko, Trybunał podniósł, że istnieje asymetria w mechanizmach powoływania i odwoływania prezesów sądów; wyraża się ona różną funkcją negatywnej opinii wydanej przez Krajową Radę Sądownictwa - przy powoływaniu opinia negatywna ma charakter wiążący, w drugim wypadku - nie. Sama odmiennosc tych dwóch trybów, zdaniem Trybunału, nie może być uznana za wadliwą ze względu na przesłanki tych decyzji. Nie uznał Trybunał za sprzeczną z Konstytucją także możliwości odwołania prezesa i wiceprezesa w przypadku rażącego niewywiązywania się przez nich z obowiązków służbowych w toku kadencji. Trybunał uznał tą przesłankę odwołania za dającą się bez trudności zdefiniować i skonkretyzować oraz za nie zawierającą ryzyka nadmiernego i arbitralnego wkraczania

organu władzy wykonawczej w obszar funkcjonowania sądu, tym samym uznał tą przesłankę za nienaruszającą zasad równowagi władz i niezależności władzy sądowniczej. Druga z przesłanek wymienionych w art. 27 – dobro wymiaru sprawiedliwości, jest jednak klasyczną klauzulą generalną niezwiązaną wprost z oceną postępowania osoby odwoływanej, ale z zewnętrznym oglądem wymiaru sprawiedliwości. Umożliwienie Ministrowi odwołania prezesa przy negatywnej opinii KRS oznacza odmienną ocenę wystąpienia przesłanki "dobro wymiaru sprawiedliwości" przez te dwa podmioty. Nieuwzględnienie tej negatywnej opinii przez Ministra i odwołanie prezesa jest równoznaczne z nieuwzględnieniem opinii organu zaliczanego do organów władzy sądowniczej. Uwzględnienie negatywnej opinii KRS należy, zdaniem Trybunału, uznać za niezbędną gwarancję realizacji zasady niezależności sądów. Z tych względów brak takiego rozwiązania w art. 27 Trybunał uznał za niezgodny z art. 10 i art. 173 Konstytucji.

Projektodawca, a za nim Sejm, przyjął w noweli koncepcję polegającą na możliwości odwołania prezesa, a także wiceprezesa w toku kadencji, gdy dalsze pełnienie funkcji z innych powodów niż rażące niewywiązywanie się z obowiązków służbowych, nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości, lecz jedynie po uzyskaniu akceptacji Krajowej Rady Sądownictwa. Innymi słowy, negatywna opinia Rady jest dla Ministra Sprawiedliwości wiążąca. Tą samą regulację przyjęto w Prawie o ustroju sądów wojskowych. Przesłankę odwołania w postaci rażącego niewywiązywania się z obowiązków służbowych pozostawiono bez zmian (ze względu na wyrok Trybunału nie było potrzeby jej zmieniać, gdyż Trybunał uznał, że jest zgodna z Konstytucją).

Ustawa ma wejść w życie bez zachowania minimalnego *vacatio legis* ze względu, jak można przypuszczać, na termin utraty mocy obowiązującej art. 27 w odpowiednim zakresie wyznaczony na 31 sierpnia 2004 r., co nie pozostaje w zgodzie z zasadami ustanowionymi w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

sporządziła Katarzyna Iwicka